

Szovátai Hírmondó

Önkormányzati tájékoztató

XIV. évf. 129. szám 2015. január

Megtettem mindent, amit megtehettem

Életének hetvenhatodik, papságának ötvenegyedik évében 2015. január 11-én visszaadta lelkét a teremtőjének Nt. Oláh Domokos nyugalmazott esperes-plébános.

Oláh Domokos Székelyföldön, a háromszéki Torján született 1939. június 20-án. Elemi iskolái után Gyulaféheváron a Róm. Kat. Kántoriskolában érettségizett, utána ugyanott a Hittudományi Főiskolán folytatta tanulmányait. Márton Áron püspök úr szentelte pappá Gyulaféhevárt 1964. április 10-én.

A papi szolgálatot Gelencén kezdte, ahol négy évig volt káplán Bakos Sándor plébános mellett. 1968-ban önálló, plébánosi feladatot kapott Szentivánlaborfalván, ahonnan kijárt Angyalos, Bita, Eresztevény, Komolló, Maksa, Réty és Sepsibesenyő filiákba. Tíz évig végezte itt eredményes papi szolgálatát.

A főpásztor 1978-ban Szováta helyezte, mivel Ft. Török Mihály plébános – aki 42 éven át végzete a lelkipásztori munkát –, nyugállományba vonult.

Nem könnyű örökségbe lépett, hiszen a nagy előd nehéz időkben is eredményes tudott lenni (példaértékű küzdelme az ellenséges államhatalommal a várost ma is szolgáló művelődési házért, de az ő kitartása eredményeként épült 1938-ban a fürdőtelepi kápolna is). Domi atya is szívesen idézte az akkori mondást: „Véget ért a Török uralom, kezdődik az Oláh hatalom”.

És valóban kezdődött, maga is egyházat folyamatosan építő, bővítő papnak bizonyult. Sikerült a híveket összefogásra, munkára, áldozatvállalásra bírnia.

Illyésmezőben 1980-81-ben kápolnát építettek, melynek tornya 1993-ban készült el. Aztán meg sem állva, Szakadátón 1981-82-ben templomot építettek, tornyot hozzá 1995-ben. 1986-88 között pedig egy új plébániát építettek. Aztán bővítették, átalakították a plébániatemplomot.

Hívei jó szervezőnek, építő papnak mondták.

Nagyon sok „kicsipap” szerzett mellette gyakorlatot a papi szolgálatban, akiket ő atyai szigorral igyekezett felkészíteni a majdani önálló feladatra. Az ők segítségével látta el a szentmise szolgálatot a fürdőtelepi kápolnában, a szakadati templomban, az illyésmezői kápolnában, és búcsúkor a tyukász-dombi Kálváriánál lévő kápolnában.

Itteni hívei lelki gondozása mellett eljárt Sóváradra és Kibédre, a templom nélküli híveket gondozni. Az egyházi épületek karbantartása mellett nagy gondja volt hívei lelki megerősödésére és gya-

rapodásra. Ezért missziókat és lelkigyakorlatokat szervezett.

Az építő pap mások építkezését is segítette. Bőjte Csaba ferences szerzetes így ír róla:

„Domi atya hívott meg minket Szováta, az ő biztatásából és segítségével született a Szent József otthon! Hála és köszönet neki mindenért, mit értünk tett!”

2004-ben segítette az iskolanővérek rendjének meglepedését. Nem adatott meg számára, hogy láthassa, milyen szép épület emeltek a Pap dombjára.

2012-ben a székelyudvarhelyi Pastor Bonus Papi Otthonba vonult vissza. Az imádságnak és az elmélyülésnek szentelte idejét.

Földi maradványait – végakaratára szerint – a székelyudvarhelyi római katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra.

Kerülte arcának megörökítését. Ráillett Dsida Jenő sírverse: *Megtettem mindent, amit megtehettem, / kinek tartoztam, mindent megfizettem. / Elengedem mindenki tartozását, / felejtsd el arcom romló földi mását.*

Ahogy eddig is

Hát elment. Most már egészen, végérvényesen. Figyelő tekintetét levette rólunk. Nem fürkész minket sértett magányából, még maga előtt is álcázva érdeklődését, tán szégyellve is, hogy nem tud minden kötelet elvágni, amely ehhez a földhöz köti. De hogyan is tehetne volna, hiszen fél emberéleten át szövődtek keresztül kasul azok? Hogyan is tehetne volna, ha mindaz, ami számára oly fontos volt, amibe sok-sok munkát fektetett, amibe beledta lelkesedését, hitét, s amin keze nyomát nem seperte el az első szél, az itt maradt. Hogyan is tehetne volna, ha azok, akiket ismert, akikkel annyi éven át egyazon közösségben élt, fontosak voltak számára?

Kemény ember volt. Nem alkudozott, a meggyőződését követte. Kimondta véleményét akkor is, ha azzal megbántott valakit. A munkát és a teljesítményt becsülte, és az egység mellett emelte fel a szavát.

Valaki megbántotta, és ezen nem tudott túllépni. Az árulást nem tudta megbocsátani. Ezért választotta öregségére a távoli magányt. Pedig tudta, hogy mi, többiek, tiszteltük, szerettük. Csak hát, ha egy is akad, ki megkérdőjelezi munkáját, életét, akkor mi értelme volt az egésznek – gondolhatta.

Hát elment. Majd időnként eszünkbe jut, és azt mondjuk „Domi atya erre ezt meg azt mondaná”, és szavát viszonyítási pontnak vesszük. Ahogy eddig is tettük.

Molnos Ferenc

A Polgármesteri Hivatal elérhetőségei:
Cím: 545500 Szováta,
Főút, 155 szám
Tel: 0265 – 570218
Fax: 0265 – 570524
E-mail:
secretariat@primaria.szovata.ro

Fogadóórák
Péter Ferenc polgármester:
– Kedd 11,00 órától;
Hegyi Mihály alpolgármester:
– Szerda 11,00 órától;
Domokos András jegyző:
– Csütörtök 11,00 órától;

Önkormányzati határozatok

69. sz. Határozat – Szováta Város 2015. évi helyi adók és illetékek jóváhagyásáról;

70. sz. Határozat – Szováta Város oktatási intézményeiben dolgozó pedagógusok ingázási költségeinek fedezéséről;

71. sz. Határozat – a közrendet és Szováta Város közbiztonságának védelmét ellátói szolgálat szerződéses megrendeléséhez szükséges feladatfüzet jóváhagyásáról,

72. sz. Határozat – a közszállítást rendszeres autóbussz járatokkal ellátó szolgáltatásról szóló 8982/27-09-2010sz. szerződés 4 sz. Kiegészítésének jóváhagyásáról;

Városházi anyakönyvi adatok

Bejelentett újszülöttek: – Hulpe Emília Alexandru (szülei: Hulpe József és Csíki Csilla Mária); Tekeres Jázmin (szülei: Tekeres Levente és Tekeres Orsolya); Bereczki Csongor (szülei: Bereczki István és Bereczki Daniela Veronica); György Gergő (szülei: György Zoltán és György Margareta);
Isten éltesse Öket!

Házasságot kötöttek: – Medvés Ferenc Zsombor (Petőfi Sándor lakótelep I2/3 szám) – Mezei Ibolya (Juhod utca 8/B szám);
Boldog házasságot!

Elhunytak: – Kopacz Ilona (1944) – Petőfi Sándor lakótelep F4/11 szám;; Kelemen János (1941) – Csorgó utca 23 szám; Kelemen József (1943) – Juhod utca 8 szám;
Nyugodjanak békében!

Folyamatosan biztosított a közlekedés

egy szakcéggel kötött szerződés értelmében még két autó vesz részt a hóeltakarításban. Ezek mellett két hókével felszerelt ATV a járdák, sétányok hótalánítását végzi.

A hatékony bevetés érdekében a várost öt szektorra osztották: Alszeg, központi rész, Szakadát, fürdőtelep, Illyésmező és sípálya felé.

Nagy havazás esetén sürgősségi sorrend alapján először a fő útvonalakon takarítják el a havat, utána kö-

A hosszan tartó enyhe és hótalan időszak után december végére csak megrázta a szakállat a tél, így aztán mégsem fölöslegesen készült az önkormányzat sóval kevert homokkal, gépekkel, emberekkel, hogy folyamatosan biztosítsa a közlekedést a városban.

Egy-egy kiadós havazás után nem egyszerű feladat ez, hiszen egyazon időben hull a hó a város minden részére, de azért is, mert a felszabadított utakat is percek alatt újabb hótakaró boríthatja be.

Két egyenként tizenkét órás szolgálatot szerveztek, amelyek váltják egymást, így éjjel-nappal bevetésre kész a csapat. Egy-egy váltásban az önkormányzat gépparkjából egy teherautó, egy traktor és egy homlokrakodó szolgál. Ugyanakkor szükség esetén

vetkeznek a kisebb forgalmnak kitett utcák. A hóeltakarítással együtt jár a jegesedést gátló homok-só keverék kiszórása is. A meredekebb részekben ládába is kihelyeztek ilyen keveréket, hogy adott esetben használhassák.

A kidobott karácsonyfákat is elszállítják és felszecsikálják.

Adresa Primăriei
Orașului Sovata:
Sovata, Str. Principală
Nr. 155.

Tel: 0265 570 218

Fax: 0265 570 524

E-mail:

secretariat@primaria.szovata.ro

Program audiențe

Primar: Péter Ferenc:

Martți – de la ora 11,00;

Viceprimar: Hegyi Mihály:

Miercuri – de la ora 11,00;

Secretar: Domokos András:

Joi – de la ora 11,00;

Hotărârile Consiliului Local

Hotărârea nr. 69 – cu privire la stabilirea impozitelor și taxelor locale pentru anul 2015;

Hotărârea nr. 70 – cu privire la aprobarea decontării cheltuielilor de deplasare a cadrelor didactice din cadrul Grupului Școlar „Domokos Kazmer” și Școala „S. Illyes Lajos” Sovata;

Hotărârea nr. 71 – cu privire la aprobarea Caietului de sarcini pentru achiziționarea serviciilor de pază a bunurilor și valorilor din patrimoniul Orașului, precum și participarea la apărarea ordinii și liniștii publice publice la nivelul UATO Sovata;

Hotărârea nr. 72 – cu privire la aprobarea Actului adițional nr.4 la Contractul nr.8982/27.09.2010 de delegare de gestiune a serviciului de transport public local de persoane prin curse regulate în Orașul Sovata;

Deszăpezirea drumurilor de acces

Acțiunea de eliberare a străzilor și trotuarelor de cantitățile mari de zăpadă, care încurcau circulația autovehiculelor, dar și a pietonilor, este continuată în forță de drumarii orașului Sovata. Mai multe echipe dotate cu utilaje de deszăpezire și transport au fost programate să acționeze în cele două ture de 12 ore în toate cele cinci sectoare de lucru pe care sunt împărțite străzile orașului în planul operativ de deszăpezire. Activitatea se execută ziua sau noaptea, în funcție de necesitate și are ca scop

nu numai menținerea în stare practicabilă a arterelor de circulație, ci și a tuturor străzilor și căilor de acces de interes comun.

Munca echipelor de deszăpezire în multe locuri sunt îngreunate de prezența mașinilor parcate pe lateralele străzilor. Sunt blocate porțiuni pe banda de circulație cu mașinile parcate pe laterale în cartierele de locuințe.

Principalul dușman al străzilor este apa, care dacă se infiltrează și îngheață, duce la apariția gropilor.

Activitatea de deszăpezire cuprinde următorul ciclu de operații:

- curățat manual zăpadă și gheață;
- curățat mecanic zăpadă cu utilaj cu lamă, cu plug tractat;
- încărcat și transportat zăpadă și gheață;
- împrăștiat mecanic materiale antiderapante;
- împrăștiat manual materiale antiderapante;
- combaterea poleiului și gheții prin stropire cu soluție de clorură de calciu;
- combaterea poleiului și gheții prin împrăștiere material antiderapant solid;

h) curățarea gurilor de scurgere.

Meteorologii anunță mai mult temperaturi ridicate și numai ninsori sporadice în a doua jumătate a lunii ianuarie și la începutul lunii februarie, deci din cauza drumurilor înzăpezite în viitorul apropiat probabil nu vor fi mari probleme în circulația rutieră și pietonală.

Szováta, Sóvidék és Székelyföld

„A TDM szervezetek kialakításában fontos szerephez jut az emberek által egymás irányába tanúsított bizalom kérdésköre. A bizalom azért is fontos, mert csak így indulhat el egy turisztikai összefogás. A tagoknak bizalommal kell lenniük egymás iránt, a taggyűlés, az elnökség és az önkormányzat iránt, a szervezet egy bonyolult bizalmi hálózaton alapszik, melynek működéséért mindenkinek tennie kell.”

Forrás: Virág, 2011, 1 o.

Szovátán nagyon sokan élnek turizmusból, tevékenykednek turizmusban vagy akár hobby szinten űzik. Ők feltételezhetően rendelkeznek egy elméleti vagy gyakorlati tudással, amelyben a turisztikában használt szakkifejezések már ismertek. Most mégis engedjék meg nekem, hogy felelevenítsek vagy bemutassak egy napjainkban igen fontos kifejezést, amely nélkül nem lehet napjainkban fenntartható turizmusról beszélni.

A turisztikai desztinációs menedzsment minket is érintő problémáit 5 pontban osztanám meg. Mi a desztináció és mit jelent ennek menedzselése? Mi ez székelyföldi vonatkozásban? Mi a cél? Hol tartunk? és nem utolsó sorban mivel tudnak az egyes turisztikai szereplők hozzájárulni?

A desztináció hagyományos felfogás szerint célterületet jelent, amit továbbfejlesztve úgy határozhatunk meg, mint egy folyamatorientált, a versenyre, a vevőigényekre irányuló turisztikai együttműködés, hálózat, mint stratégiai üzleti terület, (termék-piac kombináció). Jellemzője, hogy önállóan tervezhető, mert definiált piacra, piaci döntési szintre irányul.

Lefordítva a desztináció a mi esetünkben lehet Szováta, lehet a Sóvidék vagy lehet Székelyföld. Attól függ milyen mesziről nézzük. Már a magyarországi turisták esetében is inkább a nagyobb desztináció, azaz a Székelyföld a célpont. A promóciókkal azt kell elérjük, hogy elsősorban a Székelyföld mellett döntsön, amikor a nyaralását, vakációját tervezi, és ne Görög sziget, Horvát tengerpart, vagy Olaszország legyen az uticélja.

A desztináció menedzsment egy adott földrajzi területen található vonzerők moduláris (szabadon kombinálható) terméké alakításának, hálózatba szervezésének, a termékek

desztinációba ágyazott piac- és versenyképessége megteremtésének és értékesítésének folyamatát jelenti, melynek célja a fenntartható fejlődés megőrzése mellett a turisztikai piaci siker elérésével, a földrajzi terület fejlődésének, az ott élők jólétének növelése.

Amikor a turisztikai terméket állítjuk össze, akkor nagyon kevés, és ma már egyáltalán nem is elegendő egy szálláshelyet az ellátással vagy esetleg egy kezeléssel kombinálni. Szováta és környékben kell elsősorban gondolkodni, a turistáknak minnél sokszínűbb és minnél több napra programot kell ajánlani, ha már eljön Székelyföldre, vagy Sóvidékre, akkor be kell mutatni neki a lehetőségeket, több szűkebb desztinációt, hogy már a következő évekre is megalapozzuk a vendégeinket, hogy lássák, hogy van miért visszatérni, mert sok a látni való, a programlehetőség. Ehhez nagyon fontos, hogy amikor kiszolgáljuk vendégeinket, akkor azt úgy tegyük, hogy legyen kedvük visszatérni a Sóvidékre, Székelyföldre, és hogy másoknak is elmondják, hogy van miért idejönni. A legjobb reklám a szájraklám, de ehhez elégedett turistákat kell elengedjünk.

mint desztinációk a turizmusban

Ahhoz hogy a desztináció koordinálható legyen, turisztikai desztinációs menedzsment szervezetek alakulnak szerte a nagyvilágban, és ezek hatására, példájára, és saját belátásunkra, elkezdődött egy székelyföldi szintű szerveződés is. A hazai és magyarországi előadókat felvonultató rendezvényt az V. Székelyföld Napok részeként szervezték meg, és a jelenlévők egy székelyföldi regionális turisztikai desztináció menedzsment (TDM) jellegű szerveződés megteremtésének lehetőségeit járták

körbe. Előadást tartott Semsei Sándor, a Magyar TDM Szövetség elnöke, Víg Tamás, a Magyar TDM Szövetség stratégiai munkacsoportjának vezetője, Somossy Eszter, a Magyar TDM Szövetség alelnöke, Roxana Niculescu, a Nemzeti Turisztikai Hatóság Brassói Kirendeltségének képviselője, Albert Zoltán, a Kovászna Megye Turizmusáért Egyesület turisztikai referense, Gál Tünde, a Hargita Községi Fejlesztési Társulás elnöke és Horváth Alpár egyetemi adjunktus, a BBTE Gyergyószentmiklósi Kihelyezett Tagozata részéről. Az előadásokon, majd az azt követő beszélgetésen elhangzott, hogy térségekben kell gondolkodni, szemléletformálásra, hálózatépítésre és termékfejlesztésre van szükség, illetve annak eldöntésére, „mit miért és hogyan lehet megcsinál-

ni”. Problémának neveztek a szakmai megbecsülés, a szakmai társadalom, valamint a tervezés és az együttműködés hiányát. Mint megfogalmazódott, helyre kell állítani a bizalmat a turisztikai fejlesztésben érdekelt szereplők között, és közös célt kell meghatározni. A hozzászólók szorgalmazták a megyehatáron átívelő együttműködés erősítését és egy ilyen irányú szándéknyilatkozat aláírását, amely továbbmutatna egy székelyföldi TDM-szervezet megalakításának irányába.

Ennek következménye képpen kialakult egy akciócsoport a három székelyföldi megye képviselőiből, amely havonta találkozik és dolgozik együtt a turizmusért. A legutóbbi találkozás Szovátán volt, amelynek a Hotel Pacsirta**** adott otthont. Maros megyét Szováta város, a Szovátafürdő Turisztikai Egyesület, a Kisküküllő Kistérség, a Nyárad Kistérség valamint Marosszentgyörgy képviselte.

Addig is, amíg a szervezeti szintre kerül a székelyföldi TDM, a turizmus egyes szereplői (szállások, szolgáltatók) azzal tudnak a közös munkához hozzájárulni, ha belátják, hogy térségben kell gondolkodni, és egymást partnerként nem pedig versenytársként kezelik, egymás szolgáltatásait ajánlják és úgy alakítják ki a turisztikai terméket, hogy minél több szolgáltatás legyen benne.

Kiss Zsófia

Röviden

Üzemel a műjégpálya

December ötödikétől helyezték üzembe a műjégpályát a szóvátai sporttelepen enyhe, esős időjárásban. Az első két napon nem is verték le egymást a korcsolyázni vágyók, de aztán híre kelt a korcsolyázási lehetőségnek, és lett forgalom. Olyan is megesett, hogy kétszáz embert is odavonzott.

Napi három ciklusban állt és áll ma is a korcsolyázók rendelkezésére: délelőtt 10-12 óra, délután 17-18³⁰ óra és este 19-20³⁰ óra. A köztes időben pálya-felújítási, -karbantartási munkálatokat végeznek a működtetők.

A belépő délelőtt 3 lej, délután és este 5 lej. Korcsolyát is lehet bérelni 5 lejért. Eleinte nagyobb volt a korcsolya-igénybevétel, később ez csappant, mert Mikulás és az Angyal, nagyon sok gyerekeknek korcsolyát is hozott.

Jó jég, kölcsönkorcsolya, zene, esti világítás, meleg öltöző, forralt bor, meleg tea, kávé biztosított. A jókedv pedig ragadós.

Igény van erre a műjégpályára. Nem csupán gyerekek használják. Családi programnak is nagyszerű a korcsolyázás. Távlabbi településekről is eljöttek ide, akik szeretik a jeget.

Farsangi bálók

A vízkeresztől hamvazószerdáig tartó időszakot farsangnak nevezzük. A farsang vidámságot, mulatságot, örömet hozó események időszaka. Évről évre ekkor szerveznek két szóvátai bált is: egyet a Bernády Közművelődési Egylet, egy másikat a Református Nőszövetség. Az idén majdhogynem egymásra szervezték a két bált, így aztán valószínűleg kevesen lesznek, akik mind a kettőn részt tudnak venni, hiszen egymást követő napokra időzítették. Akik mégis megteszik, valóságos farsangi bál-marathonon élnek át.

A Református Nőszövetség báljára a felújított Fenyves szálló Margaréta termébe január 30-án (péntek) este 8 órától várják a bálzókat, míg a Bernády Közművelődési Egylet a hagyományos farsangi bálját ezúttal új helyszínen, az Alszezen található Veritas vendéglő Bachus termében január 31-én (szombat) az esti óráktól kezdik. Jó mulatságot!

Iskolai naptár

Az iskolai oktatásban az első félév még január 30-ig tart. A félévközi szünet január 31. és február 8. között lesz, majd február 9. és április 10. között ismét tanítás, az április 6-10. közötti hét az Iskola másként program szerint.

A tavaszi szünet április 11-től 19-ig tart, majd a második félév június 19-én ér véget.

A másodikosok országos felmérésére május 18-22. között kerül sor, a negyedikesekére május 26-28. között, a hatodikosoké- ra pedig június 2-3. között.

A nyolcadikosok országos felmérése június 22. és 26. között zajlik. Az érettségi vizsgákat a következő program szerint szervezik meg:

június 8-10.: román nyelv és kommunikáció szóbeli

június 10-12.: anyanyelv szóbeli

június 15-19.: számítógép-használati ismeretek

június 22-26.: idegen nyelv szóbeli

június 29.: román nyelv és irodalom írásbeli

június 30.: anyanyelv szóbeli

július 1.: a profil szerinti kötelező tantárgy írásbeli

július 3.: választható tantárgy írásbeli.

A nyári vakáció június 20-tól szeptember 13-ig tart.

Decentralizáció?

A kormány egy január 14-én hozott határozattal kiiktatta a megyei önkormányzatokat a települési költségvetések kiegyensúlyozásának folyamatából, és megszabta a községek, városok, megyei jogú városok és megyeszékhelyek, valamint a megyék költségvetésének az alsó határát.

Amint Darius Válcov pénzügyminiszter a kormányülés után elmondta, a települések ezentúl közvetlenül a pénzügyminisztériumtól kapják meg a költségvetéseik kiegészítésére szánt összegeket, amelyek megállapításánál a közigazgatási egység lakosainak a számára, területének a méretére, útjainak a hosszára lesznek tekintettel.

A kormányhatározat biztosítja, hogy a községek költségvetése legkevesebb 1,5 millió lej, a városoké legkevesebb 6 millió lej, a megyei jogú városoké legkevesebb 20 millió lej, a megyeszékhelyeké legkevesebb 50 millió lej legyen. A rendelet a megyék számára is 80 millió lejben állapítja meg a költségvetés alsó határát.

A miniszter úgy vélte, hogy az új rendszer kizárja a politikai beavatkozásokat a költségvetés kiegyenlítésének folyamatából, hiszen a megyei önkormányzatok nem szólhatnak már bele ebbe. „Ez teljes decentralizációt jelent, hiszen a megállapított összegeket az önkormányzatok közvetlenül kapják meg, a pénzügyminisztérium révén” Válcov úgy vélte, az ország 3180 települése közül több mint 2000-nek nő meg jelentősen a költségvetése. Hozzátette, hogy a rendszer elsősorban a szegény településeket segíti. Olyan település is lesz, amelyik 900 százalékos növekedést könyvelhet el.

Boldog új esztendőt!

Mióta az eszemet tudom, új esztendő kezdetén mindig hallom ezt az egymásnak szánt szép kívánságot. Ha azon múlna, hogy hányan és hányszor mondták, boldogabbnál boldogabb évek jöttek volna sorra, és már régóta boldogságban fulladoznánk mindannyian. Azt mondják, a jóból is megárt a sok, hát még a boldogságból!

Hacsak a szám nem téved rá, kerülöm ezt a kifejezést. Nem hiszek ebben a sok boldogságban. Sőt, kevesebben sem. Azt hiszem, a boldogságot nem megéljük, hanem utólag, több év vagy évtized távlatából visszanezve, felfedezzük. Egyszer csak rádöbbenünk, hogy ekkor és ekkor – többnyire a gyermekkorra tesszük ezt az időszakot – tulajdonképpen boldogok voltunk. Boldogok voltunk akkor is – és ezt most bizonyosnak véljük –, ha abban a pillanatban nem éreztük magunkat boldogoknak. Így aztán utólag sejtelmünk támad róla, de a pillanatnyi boldogság érzete ismeretlen marad számunkra.

Mindezek tudatában szívesebben kívánok másoknak és magamnak egészséget, békességet, szeretetet az új esztendőben. S az oly hiányzó türelmet és derűt. Ez sem kevés, de még hihető, hogy legalább részben összejön, egy kis szerencsével és nagyon sok munkával összejöhet. Valahogy nem tudom elképzelni, hogy sültgalambként, minden közreműködés nélkül – ahogyan a boldog új évet ígérik – érkezik. Hitetlen vagyok, semmiben nem bízok, amiben nincs munka, törődés, gyötrellem, áldozathozatal.

Eszendő fordulón egy pohár itóka mellett a családban, rokonok, barátok, ismerősök és ismeretlenek közt hány „boldog új évet!” hangzott el a minap is! És milyen őszinte hittel mondta annyi meg annyi ember ezt! Mintha teljesen elfeledkeztek volna a gondokról, a félelmekről, mintha amúgy rendben lennének a dolgainkkal, és innen már csak a boldogságunk hiányozna, hát rajtuk ne múljon!

Az óév búcsúztatáskor korrigálnom kellett az életkoromat. Hozzá kell szoknom, hogy a tavalyinál eggyel nagyobbakat mondjak, ha valaki felőle érdeklődik. Esztendő-ilyenkor a személyi igazolványom cseréjénél nagyvonalúan további hetven évet – ennyi időre érvényes az új igazolvány – adtak. Hát ebből eltelt már egy. És én innen számolok. Még hatvankilenc vár rám. Azt mondom, ha a hivatal ennyire bízik bennem, én miért ne bíznék magamban. Sőt, még egy igazolványcserét meg akarok élni.

Pedig nem lesz könnyű, mert ezernyi nyavalya les rám. Ha sorra venném, egy élet alatt el sem tudnám kapni valamennyit. S akkor még ott van megannyi telhetetlen ember mohósága, amely nem csupán a földünk teljes energiataralékait emésztette már jobbára fel, de napról napra teszi tönkre életlehetőségeinket. És ezzel nincs vége a sornak. Világhatalmi és gazdasági megfontolásból ismét egy háborúba próbálják görgetni Európát az amerikai földrésről. Ukrajnában már áll a bál, s minket is belevittek már az Oroszország elleni szankciókba. Az orosz medvét hergelik, türelmét próbálgatják, és azt hiszik, eljött az idő, láncra verhetik végre. Minket meg letaposnak közben, mert útjukba esünk.

Jó kilátások. Innen már csak a boldogságunk hiányzik. Ha az is meglesz, boldogan masírozunk bele egy értelmetlen háborúba, vagy anélkül is, otthonról ki sem bújva, boldogan fogunk meghalni.

Hát boldog új évet mindenkinek! Vagy inkább békességet, s egy kis nyugalmat? Tessék választani!

Molnos Ferenc

Tollforgató

Hozzá vagyunk szokva, hogy időről időre megjelenik egy-egy diáklap Szovátán. Némelyik csupán néhány kiadást ér meg, mások meg többet. Nehezen élnek túl a diák-sereg folyamatos változását az iskolapadban. Talán, ha egy lelkes magyartanár kezébe venné az ügyet, a kisebb osztályokban is arra ösztökléne a tollat ügyesebben forgatókat, hogy szálljanak be a lapkészítésbe, ízleljék meg ennek az örömét, tapasztalják meg a kínjait, arassák le a dicsőségét, de mindenképpen – és ez a fontosabb – tanuljanak meg felelősen együttműködni, és azzal az igénnyel tegyék, hogy utánuk is maradjon!

Megint egy diáklap. De ezúttal nem licista diákok hozták össze, hanem a Sófalvi Illyés Lajos Általános Iskola tanulói keze által készült.

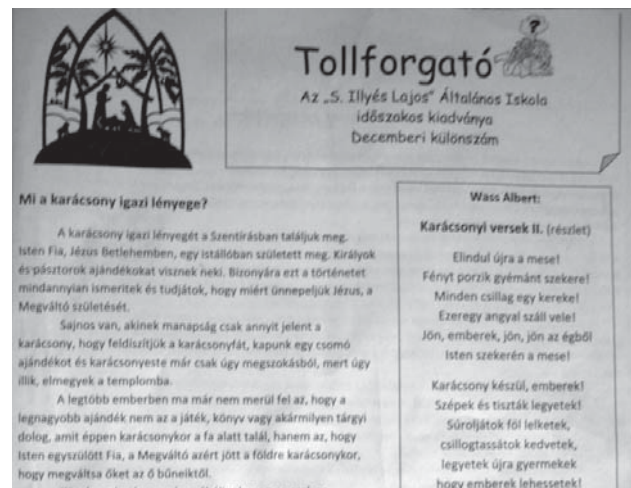
Örvendetes a szándék, és dicséretes, hogy megvalósult. Egy maroknyi szorgalmas kislány – Dósa Rebeka, Ferencci Sára, Hajdú Lázár Brigitta, Hegyi Boróka, Ötvös Tímea – jegyzi benne az anyagokat. Úgy tűnik, a fiúkat ez nem érdekelte, vagy talán nem tudtak róla? Most mindenesetre tudnak, és nekik is viszonyulniuk kell hozzá.

A cikkírók hetedikesek, nyolcadikosok. Még úgy használják az osztály-besorolást, mintha a nevükhöz tartozna. Innen pedig nyugodtan elhagyhatnák.

Szeretem a *Tollforgató* címet. Jó lenne a tartalomnak is egy kissé igazodnia hozzá. Tehát több saját írást, és kevesebb internetről gyűjtött anyagot bizonyosan szívesebben olvasnának a diáktársak. Mondanivaló pedig akad bőséggel.

Aztán megérdemelne egy szép fejléct, és azt, hogy „időszakos”, kihagynám, mert ez máris behatárolásra utal. Hadd legyen hosszú életű, diák-generációk hosszú sora találja majd örömét benne!

Molnos Ferenc

Az Intermezzo Kamarakórus

A 2013-14-es évad kórusunk számára gazdagnak tekinthető. Minden évben, így 2013-ban is megszerveztük karácsonyi hangversenyünket.

Májusban hatodik alkalommal szerveztük meg, az immár hagyományosnak tekinthető Szóvatai Tavasz Kórusfesztivált. Erre a rendezvényre igyekszünk színvonalas együtteseket meghívni.

A nyár folyamán meghívásnak tettünk eleget a Gyimesekbe. A végső célunk augusztus 16-án, a Mária-napi búcsús misén énekelni a gyimesbükki Kontumáci képolnában. Ugyanis ezen a napon itt ért véget a Mariazellből induló Mária zarándoklat. Felemelő volt ilyen magasztos hangulatban énekelni.

A túrnénkat hasznos, kórustábor szerű tevékenységgel, kirándulással kötöttük össze. A próbákat főleg az autóbuszban ejtettük meg. Persz ez alól volt néhány kivétel. Pénteken indultunk Szóvátárról. Első állomásunk Farkaslakán a Tamási emlékháznál volt. Ezután a Szejkén a székelypu múzeumot és a vele szembeni dombon az Ugron kápolnához vezető keresztutat és a kápolnát látogattuk meg.

Következő megállónk a Szentegyháza melletti termálfürdőnél volt. Itt ebédeltünk, lubickoltunk a jó meleg vízben.

Csíkszeredában meglátogattuk a Rippl-Rónai József kiállítást.

Késő délutánra érkezünk meg a gyimesbükki szállásunkra a Deáky panzióhoz. A hosszú nap után jól esett a pihenő.

Szombaton délelőtt próbáltunk, a kápolnánál „terempróbát” is tartottunk, hiszen közeledik a misén való „énekes szolgálat”. Természetesen meglátogattuk az ezeréves határnál levő Rákoczi várat, a felújított vasúti házát és a házban létrehozott vasúti múzeumot.

A délutáni misén a kórus nagyon szépen énekelt.

Vasárnap indultunk haza, útközben megálltunk a csíksomlyói kegytemplomnál, énekeltünk néhány művet.

Az Intermezzo Kamarakórus az elmúlt hónapban három fontos szereplést tud magamögött. Minegyik fellépésünknek meg volt a magasztossága, az őszinte művészet-szeretet töltete. Emlékezetes marad az unitárius Varga Sándor lelkész beiktatóján való éneklésünk.

Úgy éreztük, hogy énekünkkel hozzájárultunk az esemény fényének növeléséhez. A Fülöp Judit karnagy által irányított művészi teljesítményünknek meg is érett a gyümölcse, ugyanis az eseményen természet-szerűleg jelen volt Bálint Benczédi Ferenc püspök úr is, aki meghívta együttesünket az advent időszakában egy templomi énekkari szolgálatra Kolozsvárra. A nagyhorderejű eseményen a következő műveket szólaltattuk meg: Halmos László Minden földek, Halmos László Hogyha az Úr, ...Símuljon hozzám, Antonin Dvorak Égi szent béke.

A másik fontos esemény Kolozsvárhoz kötődik. Márkos Albert (1914 Székelykeresztúr-1981 Kolozsvár) kolozsvári zeneszerző centenáriumának ünnepi hangversenyére kaptunk meghívást. Az erdélyi magyar kórusmuzsikát és kamarazenét kedvelő közönség számára nagyon fontos volt ez az esemény is, amiről Kulcsár Gabriella a kolozsvári Szabadság-ban így ír: „A Romániai Magyar Dalosszövetség és az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület szervezésében 2014. november 5-én Márkos Albert emlékhangversenyre került sor. A Protestáns Teológiai Intézet dísztermében népes közönség várta, hogy az emlékestet dr. Benkő Judit ünnepélyesen megnyissa, aki pozitív töltetű születésnap emlékeztetést ígért.” Az emlékmozai-kokból rekonstruált életmű valóban pozitív töltetű volt. A Lakatos István zenetörténész, László Ferenc zenetudós és Angi István zeneesztéta írásaira alapozódó, lényegbeli vonásokat bemutató emlékeztetés valóban a legfontosabb márkos alberti vonásokat emelte ki: a szerző humorosságát, barátságosságát, emberségét, kiegyensúlyozottságát említette, amelyek a zeneszerző alkotót, a tanárt az embert jellemezték. Zenetörténeti jelentőségű rádiófelvételtől magát a szerzőt is hallhattuk, akit Balla Zsófia bírt szóra. Így megtudhattuk azt, hogy „nem komponálok kacifántosan, és alkotás közben az a homályos érzés kívánczik ki belőlem, hogy valami olyat közvetítsek, ami megérint.” Székely emberként fontos életeleme volt a humor. A zenei interpretációkból ezt is kiéreztük, pl. a Tréfa című zongoradarab Kolcsár Péter általi remek előadásban.

László Ferenc 1981 júniusában Márkos albert halálára írt nekrológiájában kiemelte azt az alázatot, szerénységet, ahogy tanárként, hegedűsként, brácsásként, zeneszerzőként élte mindennapjait. A nekrológ néhány sorát dr. Benkő Judit is idézte, amelyből sugárzik a nagyszerű ember személyisége: „Úgy is élt és alkotott mindig: feltűnés nélkül. Sosem harcolt művei elismertetéséért. Nem volt semmiféle irányzat türelmetlen elkötelezettje. Még életművének szaporításáért sem harcolt: nem akart többet komponálni, mint amennyire belső indítást és külső elvárást érzett”. Lakatos István szerint a márkos muzsika „felüdítő, pihentető és kellemes hangulatú” Itt az ideje, hogy ezt a nagyszerű zenét minél többször, minél többen, sok helyen

tevékenységéről

megszólaltassuk, ne csak centenárium alkalmával.

Az Intermezzo Kamarakórus ezen az estén két Márkos művel tisztelgett a zeneszerző emléke és a kolozsvári nagyérdemű közönség előtt. Előadtuk az Erdély című melodramát Mihály Szilárd színművész narratori hozzájárulásával és az Este későn című népdalfeldolgozást.

Az estén még, az eddig említett előadókön kívül, pódiumra lépett a magyarfenesi Vegyeskar Tóth Guttman Emese vezényletével, a Concordia vonósnégyes (ifj. Márkos Albert, Béres Melinda, Király Erzsébet és Ortenszky Gyula) és a kolozsvári Guttman Mihály Pedagóguskórus, Bedő Ágnes vezényletével.

Kolcsár Gabriella mindegyik előadásról írt néhány gondolatot, az Intermezzo szerepléséről így ír: „A zenei interpretációkból nem is tudom, mit dicsérjek jobban. A szóvatai Intermezzo Kamarakórus előadásában – Fülöp Judit karnagy vezényletével – az Este későn ne járj hozzám simogató harmóniáit, hangulati kontrasztjait, vagy a Tréfa című zongoradarab virtuóz tolmácsolását Kolcsár Péter előadásában. Az estén még több együttes lépett fel, sajnos ez a keret nem elegendő ahhoz, hogy mindegyikről szóljunk, bár érdemes lenne. Mégis teszünk egy kivételt, Ifj. Márkos Albert és Kolcsár Péter hegedű-zongora kettsőt említeném meg, akik A táncban című darabot adták elő nagy sikerrel. Erről a műről Angi István zeneesztéta professzor a következőket (is) írja: „A táncban című hegedű-zongoradarab felér egy sűrített Márkos Albert portréval”. Ez az emlékhangverseny az összes előadó által megszólaltatott művek sorozatával egy bővített márkos alberti portrét sugározott felénk.

A mostani évad harmadik fontos megmérettetése az Intermezzo életében a november 15.-ei jobbágyfalvi Nagy Ferenc emlékhangverseny volt. Ezt a rendezvényt a Seprődi János Nemzetközi Kóruszövetséget szervezte.

Nagy Ferenc 1935-ben született a nyárádmonti Búzaházán, tizenhét éves korában már kórust vezetett. Zenetanári diplomát a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneakadémián szerzett 1957-ben. Pályafutása, pedagógusi és iskolaigazgatói munkája Csíkfalvához kötötte.

1990-ben újraindította a kommunizmus idején kényszerszünetelő Nyárádmonti Kóruszövetséget és kórusmozgalmat, majd 1991-ben megalapította a Seprődi János Kóruszövetséget, amely nemsokára nemzetközivé vált, és a Kárpát-medence nyolc országának minden magyarlakta térségéből egybefogta és szervezte a karéneklési mozgalmakat.

A mindenfelől támadott, kijátszott magyarság fegyvere a szervezettség, összefogás lehet - állította, és egyedi ötlettel fogta össze a magyarságot: együtténekléssel. Keze alatt mintegy hétszáz kórus alkotta a nemzetközi szövetséget.

Munkásságáért 2006-ban Bartók Béla-díjjal tüntették ki, 2008 januárjában megkapta a Magyar Kultúra Lovagja címet, ugyanaz évben Csíkfalva község díszpolgára címmel is kitüntették. 2008-ban bekövetkezett haláláig a Seprődi János Nemzetközi Kóruszövetség elnöke volt.

Talán arról is szót kellene ejteni, hogy 1991-ben miért Seprődi János nevét vette fel a szövetség? Seprődi János kibédi születésű folklórlista, zenepedagógus, zenetörténész, egyházi zeneszerző, magyar-latin szakos tanár volt. Középiskolai tanulmányait Székelyudvarhelyen a Református Kollégiumban, egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte. 1923-ban, halálakor a Református Szemle így méltatta: Seprődi János „a közéletben éles és kemény szóval, a tanári katedrán az ifjúságért lelkesülő szeretettel és csodálatos előadásművészetével, az egyházi és iskolai szakirodalomban bátor és ékes tollal, a zeneművészetben kiváló esztétikai tudással és finom hozzáértéssel dolgozó, nagyon hűséges, nagyon őszinte, nagyon becsületes, harcos egyéniség volt... Vele a drága múlt egy eleven, immár e világban magát otthon alig találó darabja szakadt ki életünkéből. Munkáséletének áldásai azonban továbbmunkálnak mindenütt, ahol az ő mélyreszántó ekéje barázdákat húzott magvetés és aratás számára.”

Az emlékhangversenyen a következő együttesek léptek fel: Jobbágyfalváról a Nagy Ferenc Férfikar, Kiss Imre vezetésével, a szészrégeni református egyház énekkara Banga Gáspár vezetésével, a nyárádszeredai Bocskay István Nőiakar Ferencz Csaba vezetésével, a marosvásárhelyi Bernády György Kamarakórus, Marton Zsolt vezetésével, a tiszaszentimrei Népdalkör Nagy Imola vezetésével, a szóvatai Intermezzo Kamarakórus Fülöp Judit vezetésével a marosvásárhelyi Cantuale Énekegyüttes Nyilas Szabolcs vezetésével. A hangverseny érdekessége az volt, hogy a felnőtt együttesek fellépési szüneteiben Seprődi János által gyűjtött népdalokat tanították a közönségnek a nyárádszeredai Deák Farkas Általános Iskola tanulói.

A szóvatai Intermezzo Kamarakórus magasszintű művészi előadásban szólaltatta meg a Kodály Zoltán A szép énekszó műzsjához, Antonin Dvořák Égi szent béke, Márkos Albert Este későn, Kodály Zoltán Esti dal és a Símuljon mindig lábad elé című népdalfeldolgozást. Ennek a blokknak az előadásában az volt az egyik felemelő élmény, hogy az Esti dalt több kórus énekelte együtt a szóvataiakkal. Így ez a mű, amely Nagy Ferenc kedvenc kórusműve volt, az emlékhangverseny közös művévé minősült.

dr. Orosz-Pál József

Ismét változtak a magyar helyesírás szabályai

A Magyar Tudományos Akadémia Magyar Nyelvi Bizottsága módosított néhány jelenlegi helyesírási szabályon. A várhatóan nemsokára megjelenő új szabálygyűjtemény alapján túl sok új dolgot nem kell majd megtanulni, főleg ha már befifláztuk az eddigieket is – foglalta össze a változásokat a szeretlekmagyarország.hu.

Kötőjelek

A többszörösen összetett szavakat akkor is írhatjuk majd kötőjel nélkül, ha hat szótagnál hosszabbak. DE! Továbbra sem írhatjuk kötőjellel azokat az összetett szavakat, amelyek hat szótagnál hosszabbak, azonban csak két összetételi tagból állnak: alumíniummegmunkálás. Azokat az összetett szavakat sem lehet majd kötőjellel írni, amelyek több tagból állnak, rövidek, szerkezeti egyértelműsítésük indokolná a kötőjel használatát, és az olvasás segítése szempontjából mégis célszerű lenne kötőjelet használni: pácsó, faszék.

Eddig a kettős betűre végződő vezetéknevekhez kötőjellel kellett kapcsolni az azonos

betűvel kezdődő toldalékokat: Wittmann-nál, de a magyar keresztneveknél a három betű közül az egyik kiesett: Mariannál. Mostantól viszont a magyar keresztnevek esetében is a kötőjeles megoldást kell majd alkalmazni: Mariann-nál. Ez a tulajdonneveket is érinti: Sakkal, Páll-lal, Kiss-sel.

Korábban a betűszókhöz kapcsolódó utótagot külön kellett írni, ha az utolsó betű ugyanazt a szót rövidítette, mint az utótag: CIB bank. Az új szabály értelmében viszont a kötőjeles írás lesz a helyes: CIB-bank.

Kisbetű, nagybetű

Eddig az intézménytípusra utaló elnevezéseket kisbetűvel kellett írni, még akkor is, ha egy bizonyos intézményre utaltak: minisztérium, vállalat. Ezentúl azonban belső használatra a nagybetűvel írt változat is elfogadható lesz. Persze belső használatú dokumentumban eddig is bárki azt csinált, amit akart...

Ám ennél izgalmasabb a mozzikkal, vendéglátóipari egységekkel, rendezvényekkel és az intézmények azonos rendelte-

tésű kisebb egységeinek típusaival kapcsolatos módosítások. Ezentúl írhatjuk majd nagybetűvel is őket: Pénzügyi Osztály, Odeon Mozi, Holló Söröző, Debreceni Virágkarnevál.

Toldalékolás

A h-ra végződő szavak helyesírása sosem volt egyszerű, ezért most változtattak is rajtuk. Eddig csak a dühvel alakot fogadták el helyesen, mivel ha ki-ejtjük ezt a szót, nem mondjuk a h betűt. Mostantól viszont a dühhel alak is elfogadható lesz.

A -gat képzős igék helyesírásán is módosítottak: az eddigi bólingat, kacsingat, tekinget mellett nem minősül hibásnak a bólintgat, kacsintgat, tekintget sem.

Változtattak egyes számnevek toldalékolásán is. Az elsején korábban számmal csupán 1-jén alakban volt írható, ezentúl elfogadható lesz az 1-én is; az elsej(e)i pedig az eddigi 1-j(e)i mellett 1-(e)i alakban is írható lesz.

Talán az egyik legérdekesebb változás a -szerű elemek helyesírása lesz. Ezentúl összetételi utótagként kell majd

írni: ésszerű helyett észszerű lesz a helyes.

Idegen szavak mellékjelei

Eddig, a nyomdatechnikai okokra hivatkozva, el lehetett hagyni az idegen szavakról a mellékjeleket: Jyvaskyla, Lódz. Ma már azonban semmi sem indokolja ezek elhagyását, ezért mellékjelek semmilyen okból kifolyólag nem lesznek elhagyhatók: Jyvaskyla, Łódź, Jiří.

Rövidítések és eyebek

Mostantól nem csak a 9.15, hanem a 9:15 is elfogadható lesz, ha időpontot akarunk jelezni. Ami pedig a rövidítéseket illeti: ezentúl használhatjuk majd a római katolikus r. k.-ként vagy róm. kat.-ként is; az oldalt o.-ként és old.-ként is; a lásdot pedig l.-ként és ld.-ként is, de lsd.-ként továbbra sem! És végre kiderül, hogy helyes boldog új évet kívánni ismerőseinknek: BÜÉK lesz az egyedül elfogadható, a b.ú.é.k. pedig örökre száműzve lett a helyesírási szótárból.

Az új helyesírási szabálygyűjtemény, az 1984-est felváltó 12. kiadás várhatóan jövőre jelenik majd meg.

Elment Buzánszki Jenő, elment az utolsó

Elment a magyar futball utolsó képviselője – mondhatjuk egy kis túlzással. És valóban arra a magyar futballra, amire büszkék lehettünk, már nincs ki személyével is emlékeztessen.

Az olimpiai bajnok, világbajnoki ezüstérmes futballistát a Magyar Labdarúgó Szövetség saját halottjának tekinti. Az MLSZ a honlapján azt írta: "A legendás labdarúgó halálával pótolhatatlan veszteség érte nemcsak a magyar, hanem az egyetemes labdarúgást is."

Buzánszky Jenő az *Aranycsapat* utolsó élő tagja volt. Játszott az 1952-ben, Helsinkiben olimpiai bajnok együttesben, pályára lépett az évszázad mérkőzésén 1953-ban, Londonban, és mind az öt mérkőzésen

szerephez jutott az 1954-es svájci világbajnokságon, melyen ezüstérmes szerzett a válogatott. 2011 óta volt a Nemzet Sportolója, tavaly novemberben pedig beválasztották a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületébe.

Az egykori nagyszerű jobbátvéd pályafutását a Dombóvári Vasutasnál (1938-1946) kezdte, majd felnőttként a Pécsi VSK-ban (1946-1947), illetve Dorogon (1947-1960) futballozott. 274 bajnoki mérkőzésen lépett pályára, a válogatottban pedig 49 alkalommal szerepelt.

Magunk alatt a fát (16)

A 2013 szeptemberi számunkban kezdődött sorozatunk, amelyben környezetünk rombolásának következményeire, életlehetőségeink gyors felszámolásának valóságára, a tragikus következményekkel járó éghajlati változások közelségére próbálom felhívni a figyelmet Önöket, de azt is számba vesszük, hogy milyen változásokra van

A klímaváltozást már a bőrrünkön érezzük, hiszen évről évre egyre szélsőséesebbé válik az időjárásunk. Tudnunk kell, hogy egy gyorsuló folyamatról van szó. Némelyek úgy vélik, minek annyit beszélni róla, ha semmit sem tehetünk ellene! Pedig beszélni kell róla, és cselekedni kell ellene. Nem én mondom, a szakmát idézem a következőkben.

Mi a feltétele annak, hogy elkerüljük a klímaváltozás súlyosabb és nehezebben kezelhető következményeit? A klímakutatók többségének az a véleménye, hogy ez akkor valósítható meg, ha 2100-ra a Föld átlaghőmérséklete csak 2 Celsius-fokkal lesz több, mint az ipari forradalom előtti átlag.

A londoni University College Fenntartható Energiaforrásokért Intézet (ISR) nemrégiben kiadta egy friss kutatása eredményeit, amelyet a Nature magazin közölt. Ebből az tűnik ki, hogy 2050-ig nem lenne szabad felhasználnunk a fosszilis tüzelőanyagok jelentős részét. Ez azt jelenti, hogy le kell mondanunk a szénkészletek 82-95 százalékáról, a földgáztartalékok 49-51 és a kőolajtartalék 33-35 százalékáról. Jobb, ha ki sem termeljük, hanem szépen otthagyjuk a földben őket.

Amennyiben a 2 Celsius-fokos (tkp. lélektani, biztonsági) határt tartani akarjuk, akkor 2050-ig 870-1240 milliárd tonnával kell csökkenteni az üvegházhatású gázok, legfőképpen a szén-dioxid és a metán kibocsátását világszerte. A fosszilis tüzelőanyagokban, vagyis a

szén-, a kőolaj- és a földgázkészletekben azonban 11000 milliárd tonna üvegházgáz rejtőzik. Ebből pedig egyenesen következik, hogy a készletek jelentős részéről le kell mondanunk. Ezekre 2015-ig még csak gondolni sem lenne szabad, onnantól pedig tudatos kitermeléssel, és az égetés mértékének globális ellenőrzésével kellene kezelni ezeket.

Természetesen ezek a készletek nem egyenlő arányban oszlanak el, a hagyományos módszerekkel kitermelhető kőolaj nagy része a Közel-Keleten van. Szaúd-Arábiának, Iraknak, Kuvaitnak és Iránnak például ennek 40 százalékáról, 260 milliárd hordóról kellene lemondania, amely mindegyiküknek jelentős gazdasági kiesést jelentene. Ugyanebben a térségben a gáztartalékok 60 százalékáról is le kellene mondani.

A szénrel rendelkező országoknak is vissza kellene szorítani a kitermelést: ebben elsősorban Kína és India az érintettek, nekik a készletek legalább 66 százalékát kellene érintetlenül hagyniuk. Az Egyesült Államokban még durvább a helyzet, ők a 90%-ot kellene nem kitermelniük. De ugyanígy Ausztráliának és Oroszországnak is, ahol sajnos éppen fennülőben van ez az iparág.

Európában az olajkészletek 20-21, a földgáz 6-11, a szénkészleteknek pedig a 78-99 százalékáról kellene lemondjunk a klímavédelem érdekében. A regionális eltéréseket az okozza, hogy a kutatók figyelembe vették, hogy melyik lelőhelyen milyen típusú szén-

szükség felfogásunkban, magatartásunkban, és milyen cselekvések vezethetnek az egyre közelebbi katasztrófa elkerüléséhez.

Tehát ökológiáról van szó, azaz egy világfelfogásról, amely a természet alkotó elemei közti összefüggéseket vizsgálja, azt, hogy valójában hol van a helyünk a minket is magába foglaló természetben. (mol)

hidrogének állnak rendelkezésre, milyen technológiával és mennyi időn át termelhetők ki, és mennyi CO₂ szabadulna fel a felhasználásukkal.

A földgáz esetében nincs akkora probléma (ilyen szempontból legalábbis nincs): ennek oka, hogy a gáztüzelésű erőművek hatékonyabbak, és a földgáz égéséből kevesebb üvegházhatású gáz szabadul fel, mint a szénéből. Ez az oka annak, hogy sok energiaszakértő támogatja a hidraulikus repesztéssel kitermelhető gázok használatát.

A kutatásból az is kiderül, hogy a felmelegedő Északi-sarkvidék szénhidrogénjéről is le kellene mondani, továbbá a nem hagyományos kőolajkészletek további kitermeléséről (például az olajpaláról) is le kellene állni.

Vannak már arra nézve is tervek, hogy az ipari működés befolyásolása nélkül próbálják meg leválasztani a szén-dioxidot. A technológiát ugyan még nem alkalmazták, de arról szólna, hogy a hőerőművekben való égetés során leválasztanak a gázt, és cseppfolyós formában tárolnák azt, így nem kerülne a légterbe.

A korlátozásnak persze komoly gazdasági következményei lennének. „A szénhidrogén-kitermelő cégek tavaly több mint 670 milliárd dollárt költöttek új készletek feltárására. Ezeknek a cégeknek át kell gondolniuk, mire fordítják a pénzüket, ha életbe lépnek a 2 Celsius-fokos határérték betartását célzó szabályozások” – mondja Paul Etkins, az UCL professzora, a

kutatás egyik vezetője. „A befektetőknek is érdemes átgondolniuk az elképzeléseiket a klímaügyekre irányuló nemzetközi figyelem miatt

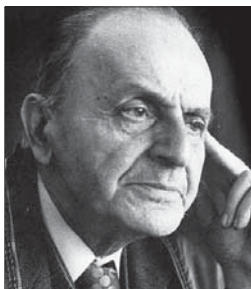
No persze, ha korlátozókat vezetnénk be, azoknak a gazdasági következményei súlyosak lennének. A jelenleg ismert szénkészlet értéke 27 billió dollár.

Így egyrészt maguknak a cégeknek érdemes megfontolnuk, megéri-e hosszabb távon elértéktelenedő befektetéseket eszközölniük, másfelől az egyes kormányzatoknak kell úgy kitalálniuk a klímavédelmi intézkedéseket, hogy az energiacegek nyomása ellenére maguk mellé állítsák a szén-, gáz- és olajkitermelésben érdekeltet (például a részvényeseket).

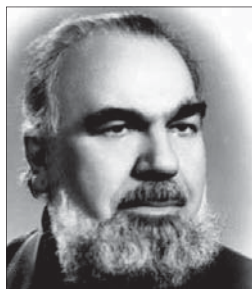
Amennyiben máról holnapra megszűnne az üvegházhatású gázok kibocsátása, akkor sem lenne jobb még hosszú ideig, hiszen a gázok még évtizedeken keresztül megmaradnának a légkörben.

Százéves távlatban számolva a metán üvegházhatása húszhuszonnégyszerese a szén-dioxidénak. A metán átlagosan 8,4 év alatt eltűnik a levegőből, mert a légkör magasabb rétegeit, a sztratoszférát és a mezoszférát elérve reakcióba lép a hidroxilgyökökkel és az oxigénnel. Ezzel szemben a szén-dioxid körülbelül 50 százaléka nagyjából harminc évig, de 30 százaléka több évszázadon, 20 százaléka pedig évezredek át a légkörben marad, megtartva a földfelszínről visszasugárzó hőt.

(4. - befejező rész) Csortán Ferenc: Az arománok

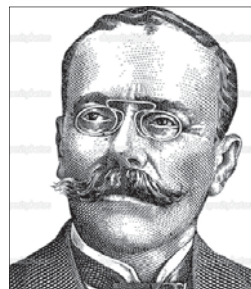
Constantin Noica

Gala Galaction

Lucian Blaga

Ion Luca Caragiale

Octavian Goga

Románia

Mielőtt a mai helyzetről szólnánk, annak „előtörténetét” is említenünk kell, hiszen ez eléggé erősen befolyásolta a Balkán utóbbi 150–200 évének a történetét. A középkor óta folyamatosan vándorolt be balkáni lakosság a két fejedelemségbe; ezek között mindenkor voltak „balkáni románok”, arománok vagy vlachok is. Megannyi bojárcsalád, nem egy fejedelem is származott köriükből. De az újkori „vlachmánia”, hasonlóan a szinte egykorú magyar „csángó-lázhoz”, másról szól: része és tünete volt a nemzetépítés romantikus folyamatának. Alighogy Románia levetkezte az oszmán vazallusi állapotot (az 1859–1877 közötti időszakban), nagy intenzitással beindult a modernizációs folyamat.

Ennek egyik szála volt a balkáni testvérek felfedezése és támogatása a román önazonosság kifejlesztése irányában. Aminek eszközei: iskolahálózat, anyanyelvű (de inkább román nyelvű) egyházi élet, valamint ösztöndíjak, tovább-

tanulási lehetőség az anyaországban. A Balkán-háborúkig mindez az oszmán közigazgatás pártfogását is élvezte. A román támogatási rendszer ezt követően is fennmaradt, a görög és szerb nemzetépítés ellenszele dacára, a második világháborúig, a véres balkáni harcokig. E nagy erőfeszítés eredményei azonban elenyésztek; a legtöbb balkáni ország „szocialista” volt ugyan, de rosszul kommunikáltak egymással. És a legtöbb aromán, a véres polgárháború után is, a kapitalista oldalon maradt Görögországban élt. Románia, akárcsak a vlach bevándorlás többi „utódállama”, értékes embereket nyert e bevándorlók révén (nem tekintve a nemzetedékek óta asszimilálódott Nicolae Iorgát, Lucian Blagát, Octavian Gogát), megannyi kiemelkedő személyiséget a társadalom minden rétegében és csoportjában (matematikus, költő, jogász, történész, festőművész, szobrász, író).

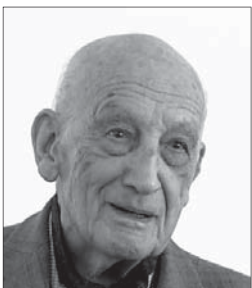
Az utóbbi népszámlálások szerint 25–30 ezer aromán és „macedoromán” él Románi-

ában. Ezek legnagyobb része 1923–1940 között vándorolt be, volt aki egyenesen a Balkánról, leginkább Dobrudzsába, az ország Fekete-tenger melléki tartományába, volt aki egy második hullámban. Minthogy a két háború között, 1940-ig a jelenlegi dobudzsai határtól délre levő két megyényi terület (az ún. Kadrilater)²⁷ is Romániához tartozott, nagy tömegüket telepítették ide (bolgár és tatár környezetbe). 1940-ben, amikor Románia kénytelen volt visszaadni Bulgáriának ezt az 1913-ban elszakított területet, az arománoknak lakóhelyet kellett változtatniuk. A 17–18. században a fejedelemségekbe vagy Erdélybe érkezett arománok már rég asszimilálódtak. (Ennek „motorja” volt a helyiekével azonos ortodox hitük is.) A 19. század második felétől számos – politikailag is befolyásos – szervezetük volt, legjelentősebb a bukaresti Macedo-Román Kulturális Egyesület. Ma is fél tucatnál több időszak kiadványuk és számos egyesületük létezik.

Van aromán diákszövetség, Bukarestben és számos (főleg dobrudzsai) faluban pedig több folklorcsoport működik. 1991 óta a Román Rádió nemzetközi szerkesztősége naponta sugároz aromán műsort. Próbálkoznak fakultatív nyelvoktatással, Dobrudzsában aromán (és más kisebbségi nyelvű) rádióadásokkal. Talán a legérdekesebb – és legfontosabb – tendenciát egyes aromán szervezetek azon törekvése képezi, hogy ne a román etnikum részének tekintsék őket (ami eddig meg nem kérdőjelezett hagyomány volt), hanem nemzeti kisebbségnek. Ez nem annyira belső fejlődés eredménye (tehát nem változik az országhoz, a többségi nemzethez való viszonyulásuk), hanem annak a ténynek a következménye, hogy a „kinyílt” világban immár több országban (például Macedóniában) az aromán közösség erőteljes kisebbségi diskurzust folytat, tehát kézenfekvő lenne, hogy ugyanaz az etnikum egy másik országban hasonló jogi helyzetben legyen.

Toma Caragiu

Neagu Djuvara

Gheorghe Hagi

Cristian Gațu

Ion Caramitru

Délkelet-Európa rejtőzködő nemzete

A diaszpóra

A Horvátországban, Boszniában vagy Magyarországon és Ausztriában egykor élt vlachok beolvadtak, az utóbb jöttek meg igen kevesen voltak/vannak. Tehát itt a múlttól, egy alkalmanként gazdag, érdekes múlttól lehet csak beszélni. De az utóbbi évtizedekben világszerte befolyásos aromán szervezetek jöttek létre Franciaországban, Németországban, az Egyesült Államokban, Kanadában, Ausztráliában, Olaszországban. Kiadványaik vannak, illetve igen színvonalas, információgazdag internetes honlapjaik. Törekvéseik nem politikaiak: nem követelnek autonómiát, hanem kulturális fejlődést, a nyelv és az önazonosság őrzését (amire anyaországaiak nemigen nyitottak).

Utóirat magyar olvasóknak – 1.

A tárgy érdekes magyar vonatkozása a „görög” (valójában elsősorban aromán) kereskedők nagy jelentősége a magyar gazdaságtörténetben. Mint korábban említettük, Erdélyben már a két Apafi Mihály fejedelemsége idején (a 17. század második felében) kereskedőkompaniákat hoztak létre Nagyszebenben és Brassóban, majd a következő században behálózták Magyarországot. Bécsben, illetve Alsó-Ausztriában az Oszmán Birodalom Közép-Európába irányuló kivitelét, illetve a Habsburg Birodalom ipari termékeinek a balkáni kivitelét biztosították. Megbízható, tisztességes kereskedők és pénzemberek voltak. A birodalom 18–19. századi háborúi során az államnak nyújtott kereskedelmi és pénzügyi szolgáltatásai fejében sok ilyen „görög” kereskedőt nemessé tettek („a XVIII. század

végére a görög eredetű nemesi családok száma 500-ra tehető az országban”).²⁹ Nekik köszönhető, hogy a tokaji bor világmárka lett, az ő kétszintes palotáik díszítik Tokaj főutcáját. Ezek egyik legmódosabbjában van a város múzeuma (amely a miskolci Herman Ottó Múzeummal együtt, valamint a „görög” templom melletti Miskolci Magyar Ortodox Egyházi Múzeummal) jól illusztrálja szerepüket a magyar gazdaság fejlesztésében. (Még ha nem is ás le a kolónia életének rejtettebb bugyraiba, feszültségeibe, illetve a balkáni szülőfölddel, az emelkedő – erdélyi – román nemzeti mozgalommal, netán a 19. század elején függetlenné vált Görögországgal való kapcsolatainak izgalmas művelődéstörténeti vonatkozásaiba.)

Említettük, hogy az (elvetélt) 19. század eleji aromán „nemzeti kibontakozás” terepe nem Moschopolis vagy a többi balkáni vlach közösség volt, hanem a felvilágosodást élő Habsburg Birodalom központjai: Pest, Bécs, Miskolc, vagy akár a távoli Poroszországban, Posen (Poznań) városában élő aromán közösség. A már itt iskolázott gazdag és művelt, polgárosodó közösségek tagjai írták az első nyelvkönyveket, kimondva, hogy nemcsak a görög identitás értékforduló, az arománok latin eredete ugyanolyan nemes örökség.

Utóirat magyar olvasóknak – 2.

Tárgyunk második sajátos magyar dimenzióját az arománok és a moldvai ma-

gyar ajkú katolikusok („csángók”) helyzete, illetve története közötti lehetséges összehasonlítás képezi. Jó pár hasonló vagy analóg vonást, és ugyancsak több jelentős eltérést azonosíthatunk egy ilyen vizsgálódás során.

Mindkettő kisebbségben él más nyelvű (a csángók esetében ráadásul más felekezetű) nép mellett, és a rokon (netán „testvérnép”) meglehetősen nagy földrajzi távolságra található, így nincs esély egy valamikori esetleges politikai egyesülésre. Mindkettőnél igen gyenge (volt) az önazonosság-tudat, nem voltak erős, „saját” (közösségi etnikai,

fejlesztés zátonyra futott, ámbár szintén mindkét esetben újabb esélyek is mutatkoznak a folyamat megfordítására.

Mindkét nép (és nyelve) védelmében az Európai Parlament ajánlásokat bocsátott ki. Fontos közös „jegy”, illetve helyzetük közös tanulsága (s ez a nemzet fogalmának, a nemzetfejlődési folyamat tartalmának a megértését segítheti): világosan el kell választani egy népcsoport etnikai eredetét mai nemzeti önazonosságától. A mai politikai káoszban, és a sok „meg nem gondolt gondolat” tobzódásában rendszeresen összemoszák e két dolgot.

A nagy különbséget pedig

nyelvi) szervezeteik, intézményeik, mindkettőnél a „jóakarató” többségiek, vagy pedig a „megvilágosodott”, saját sorraikból származó szószólók biztatták-biztatják a többségi nemzetbe való integrációra, beolvadásra őket. Az általában viszonylag távoli anyaország meglehetősen erőfeszítésekkel próbált – az erre lehetőséget adó politikai helyzetben oktatással, alkalmasint anyanyelvi egyház, vallási élet biztosításával, ösztöndíjakkal – feltételeket teremteni egy másik, „alternatív” identifikációra, belépést biztosítva ezáltal az „anyanemzetbe”. És mindkét népcsoport esetében ez az erő-

abban látom, hogy míg a csángóknak soha sem volt módosabb, öntudatosabb elitje (tehát gazdasági vagy kulturális szószólója, egy „saját út” megfogalmazója), addig a balkáni vlachok közül több hullámban is (a 17–19. században, illetve a jelenben) kiemelkedtek magasan képzett, gazdag és tájékozott személyiségek, csoportok. Amelyek/akik azonban meglehetősen „változatos” érdek- és célrendszerek mentén fejtették ki tevékenységüket: egy részük göröggé lett, másik románná, további csoportjaik a szerb, bolgár vagy macedón nemzet tagjaivá váltak, mindenütt értékes munkát végezve.

Házszentelés

be nem zárt kapu. Néhányszor az utcára is kiállt, s hosszasan elnézett lefelé, van-e már valami mozgás arra. Régóta rendbe tette a szemközti kicsi házat az udvar túloldalán, ahol a maga födele alatt bemohásodott özvegységében egyedül élt, s ahonnan az egész gazdaságot fáradhatatlanul igazgatta. Asztalán maga szőtte fehérabrosz, cseréptartóban áll már a gyertya, mellette egy skatulya gyufa, aprópénz a csengettyűsöknek, ministránsoknak, borítékban papírpénz a kántor diszkrét mozdulatára vár. Nálunk is megtette reggeli vizitjét, hadd lám minden rendben van-e, felkeltünk-e már, s készülődünk-e a pap fogadására. Anyánkat, bár nem mondja, bosszantja az elmaradhatatlan inspekció. Úgy érzi, maga is tudja, mit kell tennie. Ő legalább annyira izgatott. Rég megfejté Bimbót, elszűrte a tejet, kiporciózta, s kantáros fazékban van, amit a csarnokba kell vinni. Minket is korán felvert.

– Ébredjetek! Keljetek már! Mindjárt itt vannak a házszentelők – pattognak sűrű egymásutánban a parancsszavak.

– Miért kell már felkelni, 'sze a plébános úr is még csak most fordul át a másik oldalára – dohog a bátyám.

– Keljetek, hogy vessem be az ágyat! Még a csarnokba kell menni!

Olyan még nem volt, hogy ne az anyánk ébresztőjére keltünk volna. Hacsak nem voltunk betegek, egyéb hiányában az ágy bevetésének halaszthatatlan sürgőssége okán vágta el a hajnali álom puha szalagját, s zavart ki mindhármunkat az ágyból. Ilyenkor nem volt apelláta, bár mi a nagyobbak már abban a korban voltunk, amikor az ember már nem fogadja megfellebbezhetetlen tényként a felnőttvilág törvényeit, igazságait, hanem szeret mindent nemcsak színéről, de fonákjáról is megvizsgálni. Könyveket bújó gyermekek lévén, a nyomtatott betű ígézetében cseperedvén olyan szereteágzó ismeretekre tettünk szert, amelyeket szívesen állítottunk a felnőtt megfellebbezhetetlenség kikezdésének szolgálatába. Bátyám már több mint egy éve kétjegyű számmal írta az életkorát. A gyermeki dolgok viszonylatában, nagybátyámtól ellesett mérce szerint már nagylegénynek számított. Igyekezett ennek nemcsak az elvégzett munkában, de hangvételeben és fellépésben is megfelelni. Magam nyolc éves bölcsként a látott mintát követtem. Bátyám távollétében nagyszerűen is alakítottam szerepemet, ám ha jelen volt, ő dirigált közöttünk, s a replikákat ő adta a felnőtteknek.

Giling-galang, giling-galang – hallatszik be a csilingelés az utcáról. A kiskapu már órák óta kitarva várja a csengettyűsök érkezését. N a n y ó n a k még hajnalban gondja volt rá, nehogy valami csoda folytán útjukat állja a különben soha

Öcsémnek s nekem nem osztottak még feladatot, de nincs kegyelem, ki kell kászálódni az ágyból. Jól tudjuk, anyánk addig nem nyughat, amíg le nem takarhatja az ágyterítővel a lépcsősre vetett ágyat, amíg túl nem vagyunk a reggelin, s ő a mosogatáson. Ezért hajt minket erőltetett menetben végig a megszokott reggeli szertartásainkon. Az ünneplő ruha kikészítve a másik ágyon. A kályha alatt száradó bakancsok bokszolása nekem jut. Bátyám már elviharzott a tejes fazékkal, s mire én fényesre kefélem a cipőket, megmosakszom, öltözöm, addigra megter a tejsarnokból.

– Hol vannak? – kérdezem tőle.

– Még semmi nyomuk. Lehet, hogy az idén nem is lesz házszentelés. Nem biztos, hogy minden évben megtartják.

– Ne ijesztgesd a kicsiket! Na, üljetek asztalhoz! – anyánk a kályha mellől dirigál, ahol már kavargatja a forró serpenyőben a felvert tojást. Ki-ki a maga helyét foglalja el az asztalnál. Bátyám melléhez szorítva kanyarítja a késsel a kenyeret. A nagy, piros nyelű kést anyánk távol élő nővérétől kapta. Erekleként őrzi, de nem vonta ki a használatból. Bár számtalan társa fekszik a konyhaasztal fiókjában, a család számára mégis egyedül csak ő „a kés”. Méretével, alakjával, pengéjének élével kimeríti a fogalmat. Bármelyik másikum csak „egy kés” lehet.

– Vágjál mindenkinek! – kapja a menetszerű utasítást.

– Én csak magamnak szándékoztam vágni. Úgy gondoltam, mindenki vágjon magának.

Én még-még vághatnék, de az öt éves öcsökre egyszerre szoktunk rádörrenni, ha olykor kezébe vette a kést. Anyám is elérte az iróniát, s ezúttal válasz nélkül hagyja. Zörgő pénzt önt a bátyám markába, hogy majd a csengettyűsöknek kiössza.

Az asztalnál ülünk, amikor Nannyó érkezik. Hiába invitáljuk, le sem ül. Megtartja a terepszemlét, s már megy is.

– Csak megnéztem, hogy felkeltetek-e – mondja.

– Mi igen, s a csarnokban is fel vannak kelve, hál' istennek! – cserdít vissza a bátyám.

Még rengeteg tennivalója van. Bár az éjszaka nem havazott, a nyírágseprűvel mégis van igazítanivalója az udvari ösvényeken. S aztán az útra is ki kell mennie ötpercenként.

Reggeli után csak ténfergünk. Magunk is várakozunk. Észrevétlenül terjed ki ránk anyánk és nagyanyánk nyugtalansága. Előbb csak az öcsös költözik ki a kapu elé, aztán mi is ott találjuk magunk.

– Láttok-e valamit? Jönnek-e? – társul be hozzánk Nannyó.

– Én igen, Amburit, Marcit s Ferit. Erre jönnek.

A második, harmadik szomszédból a kölykök szintén az úton kóricálnak. Minket meglátva felénk indultak. Nannyó is elnéz lefelé az utcán, csak megkésve áll össze a fejében a kép és a hallott szöveg.

– Az eszetek tokja – vágja aztán oda nekünk mérgesen, s beviharzik az udvarra.

Marci és Feri testvérek. Amburiékon túl van a kapujuk, de udvaruk egy hosszú bejárattal Amburiék kicsi telke mögé kanyarodik, és szomszédos a mi kertünkkel. Ők a házból ki sem láthatnak az utcára, hát persze, hogy felderítőnek indultak ők is. Mindennapos játszópajtásaink, de a munkában is kiségtjük egymást. Bátyámnál valamennyien fiatalabbak, inkább velem alkotnak egy galériát. Most is vidáman üdvözljük egymást, parolázunk. Komolyan vet-

ték feladatukat, nemcsak nézelődtek a kapuból, de le is mentek a kanyaron túl, az utca elejére. Anyánk is kinéz, ott vagyunk-e még.

– Nehogy elmenjetekek valamerre! Nem láttátok, hol tartanak? – kérdi a testvéreket.

– Még csak Kerekeséknél vannak. A plébános úr megadja a módját, nem siet – mondja Feri, a nagyobbik.

Pont a meredek alatt lakunk. Kisebb lejtő van a kapunk előtt is. Először ott futunk neki egy-egy kijegesedett csúszkának. Csak úgy lezseren, könnyedén, a ruhára vigyázva. A patkós bakancs élére állva úgy mentünk, mint a korcsolyán. Jobb láb elől. Ennek külső élén, a másik belsején egyensúlyozva. Megállás előtt kunkorira kanyarodva, mint a malac farka.

Giling-galang. Megjöttek a csengettyűsök. Messzire megelőzték a papot.

– Fogadják-e a szent keresztet?

– Fogadjuk! Fogadjuk! – érkezik lelkesen Nannyó a számukra előkészített apró pénzzel.

– Kínáljátok meg őket! – szól ki anyánk a lépcső tetejéről kezében a süteményes tállal.

Bátyám érte jön, megkínálja őket, s aztán felénk nyújtja. Sorra szedjük le róla a darabokat. Az utolsót maga falja fel. Csak most jut eszébe a rábizott pénz. Zsebébe nyúl, és egyenlően elosztva a csengettyűsöknek adja, akik a kapufélfára egyezményes jelként a házszenelőknek egy nagy F betűt rajzolnak.

– Úgyesen húzzátok, hogy a plébános úr meg legyen elégedve! – kötekedik a bátyám, s az üres tálcát lóbálva viszi be.

– Csak nem ettétek mind meg? – csodálkozik anyánk. – A plébánost s a kántort most mivel kínáljam?

– Azok úgyse esznek süteményt. Töltsön bort nekik! Tölthet nekünk is.

– Majd töltek én nektek, ne féljetekek! – emeli meg a hangját.

Bátyám jobbnak látja máskorra halasztani e téma megvitatását, s gyors léptekkel elhagyja a konyhát.

Minket már a meredeken talál. Épp Marciékkel, s a csengettyűsökkel versenyzünk, hogy ki tud hosszabbat csúszni. A kapunktól mintegy húsz méternyire kifelé szeli át az utat a patak. Nincs híd, a szánkó átmege rajta, de a patkónak legyőzhetetlen akadály. Így ez lehet csúszkálásaink végpontja. Aki hosszabbat akar menni, annak kintebbről kell indulnia. És mi hosszabbat akarunk menni. A jeges oldalon egyre kintebbről indulunk. Kinyújtott karokkal egyensúlyozunk miközben a patkó élén állva száguldunk egymás után lefelé. Megvan a gyakorlataunk valamennyiünknek ebben. Mikor a hóviszonyok megengedték két váltásban is próbáltunk. Csak a kis öcskös nem vesz részt a játékunkban. Ő az aljban a patak mellett a hóban szöszmötöl.

Bátyám csatlakozása új lendületet visz a játékunkba. Legnagyobb lévén kihívást jelent mindannyiunknak. Felpörgeti a versenykedvet. Az utca hosszú, meredek, jeges és fényesre csiszolt. Hosszút lehet rajta csúszni. Akár a tetőtől az aljig. Minél kintebbről indulunk, annál nagyobbra nő a sebességünk, s nehezebb lesz megállni a pataknál az aljban. A verseny tulajdonképpen azon múlik, hogy ki mekkorát mer ebből bevállalni. Egymást heccelve fokozatosan növeljük ezt a távolságot.

Belefeledkezünk a játékba. Rég feloldódott már bennünk a reggeli várakozás feszültsége. Anyánk is megfeledkezett rólunk, Nannyó sem jár ki már ötpercenként az útra. Semmi sem zavarja vakmerő száguldásunk. Egyenként indulunk. Oly hosszú

már a táv, oly szédítő a robogás, hogy egymás produkcióját figyelmünkkel megtiszteljük. Mikor egyik az aljba ért, csak akkor indul a másik.

Én vagyok soron. Az út szélén szétszórta, mint villanypóznák, sorakoznak a társak. Pillanatról pillanatra nő a sebesség. Az út jobbba lejt, és enyhe ívben balra kanyarodik.

Bal felől magas mart, jobb felől a Mélypatak ásító árka szegélyezi. Félúton vagyok, tekintetemmel a magam előtti pár méteres terepet úgy tapogatom le, mint autó rövid fénye. Azt figyelem, ott menjek, ahol a legsimább, ahol nem dudorodnak elem jég-rögök. Ekkor hallok a riasztó, kétségbeesett kiáltást:

– Szán! Vigyázz, szán!

Előre nézek. Most csattan át velem szemben a jégbarázdás patakon egy szán. A lovak riadtan vágatnak felém, a gazda részegen gajdolvá hadonászik az ostorral. Pillanatokon belül ott vagyok. Szó sem lehet arról, hogy mellettük elrobogjak. Most kell megállni, amíg még nem késő. Villan az agy, mozdul a láb. Most következik az a bizonyos malacfark. Úgy firkantom le, mint bankkormányzó a begyakorolt aláírását. A vonal tökéletesre sikeredik, csak az írószer nem tud megállni. Fejjel előre vágódom a havas árok mélyére. Kinyújtott karom rugózik alattam, fordít bukfenecbe. A kérges hóban pörögve gurulok az oldalon, míg megérkezem a Mélypatak fenekére. A gazda talán észre sem vette, mi történt. Bátyám a társaság élén vágóban érkezik, ő emel ki riadtan a tenyérnyi vízből, amiben békésen csücsülök, s épp azon örvelezem, hogy ilyen jól megúsztam.

Kikászálódunk az árokból. Az emléken túl már csak egy vizes folt – az ülepemen – maradt a kaland után. Épp a tanulságot próbáljuk levonni, kibeszélni az élményt, amikor az aljban meglátjuk a kapunk felé közeledő reverendát. Két ministráns után a plébános, majd a kántor lép be a kapun.

– Na én erről lekéstem – riad meg Amburi az otthoni következményekre gondolva.

– Ezt bizony le mi is – ocsúdnak fel a testvérek is.

– Gyertek! Még nálunk elérhetitek – jön a mentőötlettel bátyám, s azzal nekiiramodik a lejtőnek. Szedjük a lábunkat utána. Magunkkal rángatjuk a kis öcsköt, visszük a versenytársakat is, akik otthon már lekésték a házszenelést. Lóhalálában vágatunk. Anyánk csak csodálkozva néz végig rajtunk, amikor a ministrások, a plébános és a kántor után csapatban tódulunk be valamennyien a szobába, s aprószen-tekként sorakozunk fel mellé hosszú sorban. Keresztet vető keze egy pillanatra megdermed a levegőben, amikor tekintete rám esik, amint én alázatos képpel és nadrágom hátsó felén egy vizes térképpel előre-lepek, hogy megcsókoljam a plébános által felém nyújtott feszületet.

A magányos Trógernért kérdézi a kedves szomszéd: – Ugye, nem maradsz egyedül, mit csinálsz karácsonykor? – Bevonulok a börtönbe. – Szent isten! Mivel kaptak el? Nem elég, neked, hogy a férjed s a fiad is már ül? – Tudod, az embernek illik ... (folytatás a rejtvény fő sorai- ban)		Készítette: Molnos Ferenc	Ázsia/ Csendes- óceáni	Drukkol	Tetőpont	Szénve- gyület féle	Nemzeti Tankönyv Kiadó	Magad	Fiatal szarvas- marha	Harapás- emelő készülék	
	Poén 2		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Angyaljá- rás ideje		✓								
	Elektro- mos töltésű atomok		✓					Archív fájlform. Baj	✓		
	Poén 1	Lázár László beceneve	Vegy- csoport Az előny	✓			Tarajos ... Az arával adják	✓			
Intéz- ményt létrehoz	✓	✓	✓			Knock-out Tökéletes görbe	✓		Saját kezűleg Egy (ném.)	✓	
Foszlány	✓				Balaton ..., üdüldőhely Francia	✓			✓		
Ha még nő, szoci- lesz	✓				... Imre, súlyemelő A levegő ura	✓				Tonna YP	✓
Szám. tech. márka	✓				Dúr skála 2. hangja Dán telep.	✓		Nyekegni kezd Váddal illet	✓		
Lauren Conrad	✓		Fáról való Visszás	✓		National Geographic Jelzés kézzel	✓		Például Oxigén	✓	
Egyiptomi kobra	✓		✓			✓			✓	Tesla Élet	✓
Diago- nális	✓	... Milan Elejétől kezdve	✓		Egyik szülő Itália	✓			✓	Tüzel Nyelvvel illető	✓
Gyere	✓		Nála vala az ige Kis Renáta	✓					✓		
Majdnem maszk	✓		✓	Vonalzó- féle Tesz	✓		UYTT Agerpress	✓			
Vizhordó eszköz	✓				Szláv becenév Állóvíz	✓				Ez Stannum	✓
A vasúti szerel- vény	✓					Oszlop Newton	✓			✓	
Tudo- mányos szótár	✓						Kis Antal	✓			

Felelős kiadó: Szóvata Város Polgármesteri Hivatala, Péter Ferenc polgármester
Szerkeszti: Molnos Ferenc, Grafikai szerkesztő: Siklodi Zsolt
Lapszámunk munkatársai: Csorján Ferenc, Kiss Zsófia, dr. Orosz-Pál József

ISSN 2069-0827